

Lähtettäjä:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
suojelusihteeri@tringa.fi

Vastaanottaja:

Östersundom-toimikunta
Helsingin kaupungin kirjaamo
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Muistutus Östersundomin yleiskaavaehdotuksesta

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry:n (rek.nro 116.353, 3100 jäsentä alkuvuonna 2018) tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (entinen Uudenmaan maakunta sekä Sipoo entisellä Itä- Uudellamaalla).

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry on tutustunut Östersundomin yhteisen yleiskaavan uuteen ehdotukseen ja lausuu siitä mielipiteenään seuraavaa.

Yhteenveto

Yhdistyksemme on seurannut Östersundomin kaavoitusta jo pitkään ja tuonut jokaisessa vaiheessa esille keskeisiä kehitystarpeita linnusto- ja luontoarvojen turvaamiseksi. Vaikka Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet- Natura-alueen arvot on prosessin aikana saatu jossain määrin paremmin huomioiduiksi, liittyy kaavaan edelleen vakavia ongelmia. Katsomme, ettei kaavaehdotus tuota ekologisesti kestävästä kaupunkia, joka riittävästi turvaisi luonnon monimuotoisuutta. Keskeiset muutostarpeet kaavaan ovat seuraavat:

1. Selvitysalueen maankäyttö tulee ratkaista yleiskaavassa. Käytännössä tämä tarkoittaa alueen osoittamista suojelualueeksi ja virkistysalueeksi, jotta Natura-alueen suojeluarvot voidaan turvata.
2. Sipoonkorven metsämantereen eteläosiin osoitettua rakentamista tulee huomattavasti vähentää. Käytännössä rakentaminen tulee rajata maakunnallisesti tärkeän lintualueen ulkopuolelle.
3. Metsäekologinen yhteys Kasabergetin alueelta kohti Sipoonkorpea tulee toteuttaa olemassa olevaa yhteyttä pitkin.

Vaikutukset linnustoon

Luontovaikutusten arvioinnin mukaan alueen linnustoon kohdistuu merkittäviä haittavaikutuksia, jotka aiheutuvat mm. elinympäristöjen häviämisestä ja pirstoutumisesta sekä erilaisten häiriöiden lisääntymisestä (Erävuori & Lammi 2017). Näkemyksemme mukaan erityisesti laajamittainen metsien rakentaminen tulee heikentämään alueen linnustoa, sillä kaavan toteuttamisen myötä metsäala vähenisi noin puolella nykyisestä.

Lisäksi jäljelle jäävät metsäalueet tulevat olemaan voimakkaassa virkistyskäytössä, mikä vähentää niiden merkitystä lajiston elinympäristönä.

Vaikutukset kohdistuvat erityisesti vaateliasiin lintulajeihin, jotka tarvitsevat laajoja ja rauhallisia elinympäristöjä. Luontovaikutusten arvioinnin mukaan alueella esiintyvistä uhanalaisista pesimälajeista häviäisivät mehiläishaukka, merikotka, huuhkaja sekä alueellisesti uhanalainen metso. Lisäksi useiden muiden uhanalaisten ja silmälläpidettävien tai alueellisesti harvinaisten lintulajien kannat pienenisivät. Esimerkiksi Helsingissä harvinaiset sääksi ja teeri häviäisivät todennäköisesti kokonaan Helsingin pesimälinnustosta.

Pidämme linnustoon kohdistuvia merkittäviä haittavaikutuksia vakavana ja katsomme, ettei kaavaratkaisu siksi täytä maankäyttö- ja rakennuslain luontoarvojen vaalimista koskevia vaatimuksia. Alla kuvaamme tarkemmin kaavaehdotuksen keskeisiä muutostarpeita.

Sipoonkorven metsäalueen rakentaminen

Sipoonkorven laaja metsämanner on Etelä-Suomen mittakaavassa merkittävä metsälajiston elinympäristö. Alueen arvo perustuu nimenomaan metsäisen ympäristön laajuuteen, mikä tekee siitä tärkeän elinympäristön monelle suurilla ja rauhallisilla metsäalueilla vaativalle lajille. Sipoonkorven metsäalueella sijaitsevat luontoarvot jäävät kaavaehdotuksessa edelleen täysin paitsioon. Sipoonkorven metsämantereen eteläosien rakentaminen johtaa metsäalan huomattavaan pienenemiseen, millä olisi merkittäviä haitallisia vaikutuksia alueen metsälinnustoon. Vaikutukset ulottuisivat myös Sipoonkorven Natura-alueeseen.

Sipoonkorpi on määritelty maakunnallisesti tärkeäksi lintualueeksi, jonka rajaus ulottuu Uudelle Porvoontielle asti (Ellermaa 2010). Yleiskaavaehdotus osoittaa rakentamista laajasti MAALI-alueen päälle mm. Landbon molemmin puolin Uudelle Porvoontielle saakka. Maakunnallisen luontokohteen turmelu ei ole hyväksyttävää eikä toteuta maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimuksia. MAALI-alueen päälle osoitettu mittava metsämaan muuttaminen lähinnä pientalotonteiksi on tuhmailevaa maankäyttöä, mikä vaarantaa Sipoonkorven ainutlaatuisia arvoja.

Rakentaminen tulee rajata MAALI-alueen ulkopuolelle. Tätä vaatimusta olemme johdonmukaisesti esittäneet läpi kaavoitusprosessin. Turvaamalla maakunnallinen lintualue voidaan samalla säilyttää myös monia muita luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä kohteita, joita alueella on tunnistettu.

Selvitysalueen maankäytön ratkaiseminen

Natura-alueen ympäristössä sijaitsevat luonnonalueet tukevat Natura-alueen suojeluarvoja ja ovat keskeinen osa ekologista kokonaisuutta. Kaavaehdotuksen ratkaisu jättää nämä alueet selvitysalueeksi on kestäväntä luontoarvojen turvaamisen kannalta. Maankäyttö tulee ratkaista kokonaisuutena, sillä on mahdollista, että myöhemmin päätettävä selvitysalueen maankäyttö voi merkittävästi muuttaa kaavakokonaisuuden yhteisvaikutuksia linnustoon ja muihin luontoarvoihin. Tässä yhteydessä painotamme, että kansalliset viranomaiset voivat antaa hyväksyntänsä Natura-alueeseen vaikuttavalle suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, ettei tämä vaikuta kyseisen alueen koskemattomuuteen.

Myös ELY-keskus on edellyttänyt alueen maankäytön ratkaisemista sekä maakuntakaavasta että yleiskaavasta antamissaan lausunnoissa. ELY-keskuksen mukaan selvitysalue tulisi merkitä osin suojelualueena ja osin virkistysalueena. Yleiskaavan Natura-arviosta antamassa lausunnossaan ELY-keskus on mm. todennut, että alueen osoittaminen selvitysalueena ei riittävällä varmuudella sulje pois merkittäviä haittavaikutuksia kehääjän ja Natura-alueen eheyden osalta.

Huomautamme, että vaikka koko selvitysalue osoitettaisiin suojeluun ja virkistykseen, kohdistuisi Natura-

alueelle haittavaikutuksia moninkertaistuvan virkistyskäytön vuoksi. Emme näe mahdollisena, että Natura-alueen arvot kestäisivät tämän lisäksi rakentamisen selvitysalueella.

Ekologinen yhteys Sipoonkorven ja Mustavuoren välillä

Laajempia metsäalueita yhdistävät ekologiset yhteydet ovat edellytys mm. Uudenmaan metsäkanalinnuille. Toimiakseen niiden tulee olla riittävän leveitä ja ekologisilta ominaisuuksiltaan laadukkaita ja mahdollisimman luonnontilaisia.

Nähtävillä olevassa kaavaehdotuksessa valtakunnallisesti merkittävä metsäekologinen yhteys Mustavuori-Kasabergetin alueelta kohti Sipoonkorpea on toteutettu Västerkullan peltoalueen itäosassa sijaitsevana kehittävänä yhteytenä. Kaavamääräyksen mukaan kehitettävän yhteyden toimivuus tulee varmistaa ennen kuin rakentamisen vaiheistamisalue toteutetaan.

Pidämme ratkaisua keinotekoisena ja toteuttamiskelvottomana. Nykyinen yhteys Kasabergetiltä pohjoiseen koostuu osin hyvin laadukkaista, luonnontilaisen kaltaisista vanhoista metsistä, jotka tukevat lajiston liikkuvuutta. Korvaavan yhteyden kehittyminen vaatisi hyvin pitkän ajanjakson, jotta sen ekologiset olosuhteet vastaisivat nykyistä; arvioitu 20-30 vuotta ei ole riittävä aika luonnontilaisen kaltaisen havumetsän kehittymiseksi. Kehitettävän yhteyden toimivuuteen liittyy myös monia, mm. tienylityspaikkoihin ja eläinten käyttäytymiseen, liittyviä epävarmuuksia. Koska kyseessä on koko kaava-alueen tärkein ekologinen yhteys, tulee sen toimivuus varmistaa kaavaratkaisussa.

Katsomme, että yhteys tulee toteuttaa yleiskaavassa olemassa olevaa metsäkäytävää pitkin. Tämä olisi myös uuden Östersundomin maakuntakaavan ehdotuksen mukainen ratkaisu. Myös Uudenmaan ELY-keskus on edellyttänyt yhteyden säilyttämistä nykyisellä paikallaan.

Muiden arvokkaiden luontokohteiden huomioiminen

Kaava-alueella sijaitsee useita vähintään maakunnallisesti arvokkaita luontokohteita, jotka tulee turvata osana kaavoitusta. Mm. MALU-selvityksessä todettuja valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita metsäalueita on osoitettu rakentamisalueiksi. Esimerkiksi Granössä sijaitsevat valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat luontokohteet tulee turvata maakuntakaavassa.

Lopuksi

Kummeksumme tapaa, jolla Östersundomin kaavoitusta on viety eteenpäin. Maakuntakaavan ja yleiskaavan laatiminen samanaikaisesti on johtanut siihen, että yleiskaavan tavoitteet näyttävät ohjanneen maakuntakaavan ratkaisuja, mikä on vastoin lainsäädännön vaatimuksia ja kaavahierarkiaa. Haluamme huomauttaa, että nykyinen maakuntakaava säilyttää suunniteltua maakuntakaavaa paremmin Natura-alueiden tarkoituksen ja tavoitteet ja antaa siten paremmat lähtökohdat lainmukaiselle maankäytölle Östersundomissa.

Yleiskaavaehdotusta tulee muokata vielä huomattavasti, jotta luontoarvojen huomioiminen olisi asiallisella ja lainmukaisella tasolla. Mikäli edellä esitetyt muutokset edellyttävät, tulee myös kaavan asukasmäärätavoitteesta tinkiä. Kaupunkirakennetta on mahdollista myös entisestään tiivistää. Yhden mahdollisen lähtökohdan ekologisesti kestävämpään maankäyttöön tarjoaa vuonna 2011 valmistunut Östersundomin vaihtoehtoinen kaavaesitys (www.varjokaava.fi).

Pyydämme ystävällisesti kirjallista vastinetta ylläolevaan osoitteeseen.

Helsingissä 9.2.2018

Jukka Hintikka
puheenjohtaja

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Lähteet

Ellermaa, M. (2010): Maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja niiden tunnistaminen Uudellamaalla. Tringa 37.- 38.: 140 – 174.

ELY-keskus. 2017. Lausunto yleiskaavaehdotuksesta, Östersundomin yhteinen yleiskaava. 27.10.2017.

ELY-keskus. 2017. Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen lausunto Östersundomin yhteisen yleiskaavan Natura-arvioinnista. 27.10.2017.

Erävuori, L. & Lammi, E. 2017. Suora metro-kaavaehdotuksen luontovaikutusten arviointi. 31.3.2017. Östersundomin yhteinen yleiskaava.

Ojala, T., Kiiski, J. & Mäkinen, J. 2017. Östersundomin alueen maakuntakaava – suora vaihtoehto. Natura-arviointi.